

Božje knjige

Ovo je članak o odnosu između Svetog pisma i crkvene tradicije. „Biblija nije pala s neba, nego ju tumači Crkva koja ju predstavlja uvjeravajući nas da nam Bog danas govori kroz Sveto pismo.“

6.08.2020.

Svakoj ljudskoj zajednici je prirodno da priča priče o svom postanku. Prigode za prisjećanje na važne događaje su obiteljska okupljanja ili godišnjice kada se sjetimo anegdota o bakama i djedovima ili zasluga nekih

važnih, poduzetnih rođaka. Te priče nisu samo nostalgичna prisjećanja. One pridonose formiranju identiteta obitelji ili zajednice. Na taj način mlađi članovi obitelji otkrivaju odakle dolaze i bolje shvaćaju tko su.

Tako su i Izraelci učili o sebi i prenosili budućim naraštajima znanje o čudesnim Gospodnjim djelima. „Ono što čusmo i saznasmo, što nam kazivahu oci, nećemo kriti djeci njihovoj, predat ćemo budućem koljenu: slavu Jahvinu i silu njegovu i djela čudesna što ih učini.“ [1] Crkva, novi Božji narod, je također obitelj koja ima sjećanje na događaje koji su doveli do njenog stvaranja te si ih stalno posvješćuje: povijest drevnog Izraela, ali iznad svega Isusova smrt i uskrsnuće.

Priče zajednice i obitelji se ponekad zapišu te čak mogu postati temeljna djela društva kojem netko pripada. Drevni narodi pripisuju božansko

nadahnuće takvim djelima. Za njih su ta djela napisali direktno njihovi bogovi. Ali kada Crkva kaže da je „Bog autor Svetog pisma,“ [2] misli li isto to? Kako katoličanstvo shvaća nastanak Svetog pisma? Kakav je odnos Svetog pisma s Crkvom?

Je li Bog autor Biblije?

Vjera nam navješćuje Boga koji je stvorio nebo i Zemlju i koji poštuje autonomiju svojih stvorenja. Ne želi ovladati inteligencijom ili slobodom razumnih stvorova, niti nam nameće spasenje. On ga nudi tako da ga svesrdno možemo prigrliti ako se odlučimo na to. Isto tako, kada nam Se objavio, učinio je to na jeziku koji nam je razumljiv jer nam je jezik kojim trajno komuniciraju Otac, Sin i Duh Sveti – Božanski jezik – nedostupan. Zato nam Crkva kaže da nam je Bog obznanio Svoju ljubav te proveo Svoj plan spasenja djelujući i

govoreći „kroz ljude na ljudski način.“ [3]

U svjetlu tajne Isusa Krista koji je „upotpunio i usavršio Otkrivenje,“ [4] lakše je razumjeti taj Božanski način djelovanja. Isus je pravi Bog i pravi Čovjek. Njegova ljudskost je način upoznavanja tajne Boga. Odabrao je dijeliti s nama naša ljudska ograničenja izuzev grijeha. Ne samo da je osjećao glad, žeđ i umor, nego je iskusio poteškoće povezane s učenjem čitanja ili na primjer sa usvajanjem zanata kojem ga je podučavao Sveti Josip. Isus je bio Bog, ali se nije odrekao ograničenja svojstvenih ljudskoj prirodi.

Isus je želio s nama razgovarati koristeći ljudski jezik. Prenio nam je poruku spasenja na način svojstven periodu u kojem je živio. Isto tako kada nam Crkva govori o „Božanskom nadahnuću“ Svetog pisma, iako jasno tvrdi da je Duh

Sveti glavni autor Svetog pisma, to ne znači da su te Knjige izuzete od ograničenja kojima je podložno svako ljudsko literarno djelo. U Svetom pismu „Božje riječi se izražavaju ljudskim riječima i u svakom su smislu poput ljudskog jezika, baš kao što je Riječ vječnog Oca postala Čovjek kada je na se preuzela ljudske slabosti.“ [5]

Riječ Božja nam je razumljiva zbog ljudske dimenzije Biblije. No, to također znači da nailazimo na ograničenja kada ju čitamo. Neki ljudi imaju pretjerano pojednostavljeno shvaćanje Biblije i ne ostavljaju nikakav prostor nesavršenostima. Kao što je rekao sveti Ivan Pavao II, takvi ljudi „smatraju da pošto je Bog apsolutno biće, svaka njegova riječ mora imati apsolutnu vrijednost, neovisno o uvjetovanostima ljudskog jezika.“ [6] To isprva djeluje kao dublje poštovanje Božje veličine, ali u

stvarnosti je to samozavaravanje i odbijanje „tajne Biblijskog nadahnuća i Utjelovljenja jer se vežemo za lažno shvaćanje apsolutnog bića. Biblijski Bog nije apsolutno biće koje uništava sve što dotakne i poništava sve razlike i nijanse značenja.“ [7]

Kada se prilagodio našoj malenkosti, Bog je iskazao milosrđe u ljubavi koja Ga je potakla da se prilagodi našem načinu razmišljanja, da se predstavi kao Bog koji ljubi kako nas njegova veličina ne bi omela da mu pristupimo. Takav način djelovanja vidimo u djelu Otkupljenja, ali i u načinu na koji nam se predstavio. „Kada se izražava ljudskim jezikom, ne daje svakoj riječi jedinstveno značenje, nego fleksibilno koristi nijanse značenja prihvaćajući i njihova ograničenja.“ [8]

Kako bismo izbjegli pojednostavljeno razumijevanje Biblije, pomaže imati

na umu da su Knjige od kojih se sastoji ne samo napisane u različitim periodima, nego i na različitim jezicima: hebrejskom, aramejskom i grčkom. Tekstove su napisali ljudi kroz koje je djelovao Bog, no oni pri tom nisu prestali biti autori tih knjiga. [9] Na primjer, Pavao izražava svoje ogorčenje snažnim riječima govoreći: „Tako li ste bezumni“, ljut je on, a ne Duh Sveti. Njegovo upozorenje je nadahnuto Duhom Svetim, ali izražava se u skladu sa svojim karakterom i frazama koje su se onda koristile.

Tradicijsa – dodatak koji je Crkva dodala Bibliji?

Još jedna posljedica ljudskog i Božanskog karaktera Svetog pisma je njegov odnos prema Crkvi. Biblije nije „pala direktno s neba“, nego nam ju tumači Crkva uvjeravajući nas da Bog u današnje vrijeme govori kroz Sveto pismo. Kao što je rečeno

ranije, Izraelski narod i Crkva su obitelj ili zajednica u kojoj su nastale, su oblikovane i prenošene s koljena na koljeno priče, proročanstva, molitve, poticaji, izreke i ostali tekstovi koje nalazimo u Starom i Novom zavjetu.

U najužem smislu riječi, izvor Otkrivenja je samo Bog koji se potpuno objavio u Svom Sinu koji je postao čovjekom – Isusu Kristu. Isus je Božje Otkrivenje. Njegov život i učenje, posebno njegova muka, smrt i uskrsnuće koje se odvila u skladu s Pismom (usp. *1. Kor* 15:3-4), čine poruku za koju On sam zapovijeda apostolima da se širi cijelim svijetom. Radosna vijest, evanđelje koje živi i prenosi se u Crkvi, je osnovni sadržaj apostolske tradicije. Kada je zapisano, nastao je Novi zavjet. Ali prenosi se i u životu Crkve, u načinu na koji Ona podučava vjeri, obliku koji molitve imaju u liturgiji i

životnom stilu koji zagovara kada govori o moralu.

Tradicija je sam život Crkve u smislu da je Ona ta koja prenosi i pronosi evanđelje. Stoga nije ispravno smatrati tradiciju samo dijelom Otkrivenja koji se sastoji od istina koje nisu dovoljno jasne u Bibliji. Niti ju se može svesti samo na obrede i prakse koje su dodane vremenom ili dodane učenjima Otaca i Crkvenih sabora. Zbunjenost vezana uz te pojmove se nalazi kod nekih autora koji su govorili o Bibliji i tradiciji kao da su „dva izvora“ Božanskog Otkrivenja. Neke istine vjere smo upoznali zahvaljujući Pismima, a druge zahvaljujući tradiciji. Na primjer, Petrovo prvenstvo se spominje u evanđeljima (Mt 16:17-19, Lk 22:31-32, Iv 21:1-19), dok se Gospino uznesenje ne pojavljuje eksplicitno u Novom zavjetu. Ovo je bio jednostavan način na koji su riješeni mnogi problemi. Međutim,

ideja da imamo dva izvora
Otkrivenja, kao da Bog govori ili kroz
jedan ili kroz drugi, ne odgovara
stvarnosti. Biblija nas zahvaća u
Crkvenoj tradiciji tvoreći dio nje, bez
odvajanja.

Samom činjenicom što žive i šire
vjeru, svi katolici su aktivni
pronositelji tradicije baš kao što svi
članovi obitelji na neki način
sudjeluju u komuniciranju i širenju
obiteljskog identiteta. Svetost života
onih koji slijede Krista manifestira
različite aspekte evanđelja. Kao što je
rekao Papa Franjo: „Svaki svetac je
misija koju Otac planira kako bi
odražavala i utjelovala određeni
aspekt evanđelja u određenom
trenutku u povijesti.“ [10] Drugi
vatikanski sabor nas uči: „Crkva kroz
doktrinu, život i slavljenje Boga
oživotvoruje i prenosi svakoj
generaciji sve što Ona jest i sve u što
vjeruje.“ [11]

Zašto čitati Pismo kroz tradiciju?

Crkvena tradicija je živa. To je u suprotnosti sa shvaćanjem tradicije ili tradicija koje se ponekad doživljava kao stvar prošlosti: tradicije naroda, tradicionalni običaji ili nošnje. U Crkvi tradicija dolazi iz prošlosti, ali ne ostaje u njoj. Benedikt XVI koristi zornu usporedbu u tom smislu: „Tradicija nije prijenos stvari ili riječi, zbir mrtvih stvari. Tradicija je živa rijeka koja nas povezuje s izvorom, živa rijeka u kojoj je izvor uvijek prisutan.“ [12]

U toj živoj rijeci koja izvire iz Krista i donosi nam samog Krista, Crkva prima i prenosi zbirku knjiga koje su joj dane kao nadahnuto svjedočanstvo Božanskog Otkrivenja, tj. zbir Pisama koja komuniciraju ono što je Bog želio da bude zapisano vezano uz naše spasenje. „Uz pomoć te tradicije Crkva je upoznala cijeli

kanon Svetih knjiga te bolje razumijemo Svete spise i konstantno ih aktualiziramo i uprisutnjujemo u Crkvi. Tako Bog koji je govorio u prošlosti, nastavlja razgovarati sa družicom svoga ljubljenoga Sina.“ [13]

Tradicija koja je „dom“ u kojem se rađa Sveto pismo. Ona postaje put boljeg razumijevanja Pisma. Nešto slično se događa u pokušaju da bolje razumijemo i cijenimo književno djelo u svom njegovom bogatstvu. Jedno čitanje nije dovoljno. Moramo se usredotočiti na kontekst u kojem je djelo nastalo, na intelektualne poglede autora, zajednicu u kojoj je nastalo... Dakle, kada Crkva kaže da je živa tradicija kriterij za interpretaciju Biblije [14], ili da „je od presudnog značaja za interpretaciju Pisma život Crkve,“ [15] govori nam da tek čitanje Pisma u zajedništvu sa svima koji su vjerovali u Krista, razotkriva svo

njegovo bogatstvo. Naravno da svaki pojedinac može čitati i u nekoj mjeri razumjeti Bibliju čak i ako nije primio dar vjere. Razlika je ta što kada krštenik čita Pismo, on ili ona ne želi jednostavno odgonetnuti sadržaj nekih drevnih tekstova, nego želi otkriti poruku koju je Bog tamo upisao i sada njemu ili njoj želi prenijeti.

Stoga je razumljivo da ako želimo bolje razumjeti Bibliju, moramo se uteći Duhu svetom. Prije odlaska u smrt Isus je rekao apostolima da će ih podučavati Duh Sveti i da će ih podsjećati na sve što im je on govorio (usp. Iv 14:26) te da će ih dovesti do punine istine (usp. Iv 16:13). Čitanje Svetog pisma je privilegirani trenutak kada ovo obećanje postaje istina. Duh Sveti, autor svetih knjiga, nam pomaže bolje razumjeti život i učenje Crkve zabilježeno u evanđeljima, koje su navijestili proroci, a objasnili apostoli u svom

propovijedanju. Duh Sveti je veza ljubavi između vjernika te nas stalno vodi do zajedništva s Crkvom u svim vremenima. S Duhom Svetim „živi glas evanđelja odzvanja u Crkvi – i s Njom u svijetu.“ [16]

Juan Carlos Ossandon

[1] Ps 78:3-4. usp. Papa Franjo, Apostolska pobudnica *Amoris Laetitia* (19 ožujka 2016.), br. 16.

[2] Katekizam Katoličke Crkve, br. 105.

[3] II vatikanski sabor, Dogmatska konstitucija *Dei Verbum*, br. 12.

[4] *Ibid.*, br. 4

[5] *Ibid.*, br. 13. Prije *Dei Verbum* ovu analogiju je predložio Pio XII u enciklici *Divino Afflante Spiritu* (30. rujna 1943.), br. 24 (EB 559; EB = *Enchiridion Biblicum*). To je kasnije također koristio sveti Ivan Pavao II u

Address De tout Coeur, 23. travnja 1993., br. 6-7 (EB 559), Katekizam Katoličke crkve (br. 101) i Benedikt XVI u Verbum Domini (30. rujna 2010.), br. 18.

[6] Sveti Ivan Pavao II, Address De tout coeur, 23. travnja 1993., br. 8 (EB 1247).

[7] Ibid.

[8] Ibid.

[9] Usp. Dei Verbum, br. 11.

[10] Papa Franjo, Apostolska pobudnica Gaudete et exsultate (19. ožujka 2018.), br. 19.

[11] Dei Verbum, br. 8.

[12] Benedict XVI, opća audijencija, 26. travnja 2006.

[13] Dei Verbum, br. 8.

[14] Usp. Ibid., br. 12.

[15] Usp. Verbum Domini, br. 29-30.

[16] Dei Verbum, br. 8.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/bozje-
knjige/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/bozje-knjige/) (10.08.2025.)